

Dr. Láncki Jenő: A német választások.

Száztíz szociáldemokrata képviselő, a haladó irányú néppárt megnövekedése, a klerikális centrum és a maradiak döntő leverése: ez a most befejezett német választások eredménye.

Az eredmény Németország benső ügye ugyan, de egyúttal világesemény Nemcsak amiatt a szerep miatt, amelyet ma a német nép a világpolitikában játszik, nemcsak azért, mert ma a művelődési és szociális berendezések terén az egész világ a németekhez jár iskolába, hanem mert első eset, hogy egy hatalmas birodalom legnagyobb pártja: szociáldemokrata. Az általános választójog elvetett magja kicsirázott.

Az a politika, melyet Németországban a legnagyobb parlamenti párt fog csinálni, jelentős lesz az általános választójog jövőjének sorsára az egész világon. És akit nem tévesztettek meg ennek a pártnak a csatakiáltásai, a forradalmi jelszavak emlegetése, hanem hozzáfegyelmelte gondolkozását ahhoz, hogy politikai pártokat, amint az egyes embereket, ne abból ítélje meg, omít mondanak, hanem abból a mit tesznek, az előtt egy pillanatig sem lehet kétséges, hogy ez a politika: a forradalmi elméletekkel való szakítás és a szociális építés politikája lesz. Mert a német szociáldemokrata-pártra épügy mint más nemzetek szociáldemokrata pártjaira a parlamentbe való bevonulás egy mélységesen nagy átalakulást hozott, amelyet egy szóval így lehet jellemezni: a forradalmi szocializmus építő szocializmus lett.

Ez a jellemzés egyúttal, szerintünk, a mostani, talán nem remélt, de azért nem meglepő választási eredmény igazi és egyúttal helyes magyarázata is. Az általános választójog behozatala óta a német birodalom története nem más, mint a szervezett néptömegek fokozatos és feltartóztathatatlan előretörése. És aki nem a képviselők számából, hanem a leadott szavazatok számából bírálja meg az eseményeket, nem fog kételkedni ezen megállapításunk helyességére felől. 1907-ben vagyis az előző választásnál a szociáldemokraták a gyarmatpolitikában követett taktikájuk miatt mandá-

tumaiknak felét veszítették el. És a szocialista lapok mégsem túloztak, mikor győzelemről beszéltek, mert a szociáldemokrata képviselőkre leadott szavazatok száma ½ millióval megnövekedett.

A német sajtó egy része azt hangoztatja, hogy a fekete-kék block veresége nem a szociáldemokraták és a liberális pártok erejének, hanem a centumpárt gyávaságának tudható be, mely baljóslatú sejtellemmel már előre kétségbeesett a bekövetkező események felett. A centrum és a konszervatívek nem hittek saját erejükben, mert nem hittek saját igazságukban.

Ez a magyarázat felette hiányos. Igaz lehet, de nem érinti a kérdés leglényegesebb oldalát: mi volt a centrum és a konszervatívek ezen gyávaságának az igazi forrása. Semmi más: mint az ellenfél előretörő erejének érzete.

Bizonyosan sok más körülmény is közrejátszott a szociáldemokrata győzelemben. Elsősorban az a gyávaságos politika, melyet a fekete-kék block a nagybirtokok és a papok érdekében űzött. A block pénzügyi politikája feiemelte a fogyasztási adókat, de gondosan óvakodott a nagybirtok adóterhét fokozni. Aztán a drágaság. A magas agrár-vámok megdrágították az élelmi szereket, és ezen a ponton a fekete-kék block semmit sem volt hajlandó engedni. És végül a harcvágyó reakció háborúba akarta kergetni a marokkói kérdésben a birodalmat. De a német nép nem volt hajlandó bőrét a vásárra vinni, hogy a porosz földesurak toronymagasságú áron adják el zabjukat.

Ezek az okok, ismételjük, közrejátszottak a beállott eredményben, és ezeknek az okoknak tulajdonítható, hogy a liberális pártok a pótválasztásoknál a szociáldemokrata jelöltet támogatták. De a bekövetkezett esemény eredőjében nem ezek a legnagyobb össze-tevők. Az eredmény első sorban a széles néprétegek szervezkedésében és a pártpolitika viselkedésében, – a forradalmi elméletekkel való szakításban – kell keresni. A polgári szavazatok megszerzése – és a mostani választásnál egy millió polgári szavazat esett a szociáldemokratákra – első sorban az utóbbi körülmény javára Írandó.

A választás eredményének magyarázatát semmi sem képes olyan éles világitásba helyezni, mint az a számsor, amely a szociáldemokrata képviselőkre az utolsó nyolc választásnál leadott szavazatokat jelzi.

Az 1881-ben szociáldemokratákra

leadott szavazat	312.000 volt
1884-ben	550.000
1887-ben	763.000
1890-ben	1,427.000
1893-ban	1,786,000
1898-ban	2,107.000
1903-ban	3,010.000
1907-ben	3,259.000

A szociáldemokratákra most leadott szavazatok az 1907. évvel szemben legalább egy millióval maga-

sabb számot mutatnak. Másszóval az összes szavazatok egyharmada szociáldemokratára esett.

Igaz ugyan, hogy a növekedés egy része annak tudható be, hogy mindég több és több ember gyakorolja szavazatjogát. 1887-ig az összes szavazóknak csak 60 %-a gyakorolta szavazatjogát, 1907-ben már 84%, és most – amikor már tizenharmadszor folyik a választás az általános választójog alapján, – bizonyosan a 90%-ot is fölülmúlja ez az arányszám.

Ezek az arányszámok azonban távolról sem elegendő magyarázatai annak, mi a szociáldemokrata szavazatok szakadatlan és folytonos növekedésének oka és ez az emelkedés miért ölt folyton nagyobb mérvet. És ha azt is figyelembe vesszük, hogy a most leadott szociáldemokrata szavazatok legalább $\frac{1}{4}$ -e polgári és nem munkásszavazat volt, helyesnek kell találnunk fenti megállapításunkat, mely szerint a szociáldemokrata győzelem igazi oka:

„hogy a szociáldemokrata párt parlamenti eszközzel harcoló párt lett,” hogy szakított a forradalmi elméletekkel.

A forradalmi elméleteknek meglehet a maguk elméleti jogosultságuk, de azt senkisé is vonhatja kétségbe, hogy míg a parlamenti szocializmus nagy és jelentős sikerekre mutathat rá, addig a közvetlen akció hívei tüntető manifestációknál és tömegpszichológiai értekezéseknél alig vitték többre. Ellenben ellehet mondani, hogy a parlamenti szocializmus megváltoztatta már eddig is az állam politikáját. A szociáldemokrata pártok fellépésével kezdődik az állam és a község szociálpolitikája. Az eddigi eredményt lehet ugyan keveselni, de egyszerűen lekicsinyelni nem lehet. A forradalmak, mindenesetre az eddigiek túlnyomó része csak a kormányzat külső formáin változtatnak, de nem változtatták meg a gazdasági viszonyokat. Már pedig ha elfogadjuk, hogy a gazdasági viszonyok megváltozása nélkül a társadalmi intézmények marandó megváltozására nem számíthatni, el kell fogadnunk azt is, hogy a forradalmak nem hoznak létre olyan mély és marandó átalakulást, mint a társadalmi berendezéseknek talán lassúbb, de mélyebben járó átformálásai.

Ilyen átformálásra pedig már eddig hivatkozhatnak a szociáldemokrata pártok, bár hosszú időn át nem akartak a kormányzatban aktíve részt venni. De az élet kényszerítette őket erre, és a német birodalomban rájuk esett 4 millió szavazat még jobban ráfogja őket kényszeríteni, hogy a pusztá kritika teréről az alkotás területére lépjenek.

Ha azt mondjuk, hogy a parlamenti szocializmus már eddig is átformálta az államot, legkevésbé sem túlozunk. Egészen a múlt század közepéig az állam szerepe csak kettőben állott: hogy az emberek ne öljék meg egymást, és ne vegyék el egymás tulajdonát. Tehát az élet, a testi épség és a vagyon védelmében. Joggal mondhatták ebben a korszakban, hogy az állam szerepe ugyanaz, ami az éjjeli őr. A mai állam szerepe leggyökerében más. Az állam beavatkozott a társadalmi élet összes viszonylataiba. És ez a beavatkozás éppen a tömegek politikai és gazdasági szervezkedésének és a parlamenti szocializmusnak tulajdonítható.

Sem az állam, sem a község ma már nem kizárólag az uralkodó osztályok érdekképviselői, mint voltak a múltban.

Nem állítjuk, hogy a legtöbb intézmény és azok végrehajtása nem az uralkodóosztályok érdekében történik Németországban is. De állítjuk, hogy a mai állam már nem kizárólag osztályállam. Négy millió szavazat hatása alól egyetlen állam sem zárkozhatik el. A munkásbiz-

tosítás, a bérhivatalok, a minimális bérek megállapítása, az éjjeli munka eltiltása a munkásosztály érdekében történtek, és kivívásuk maguknak a munkásoknak az érdeme. De kivívták a mai alkotmányos szervezet formái között.

És ez a szocializációs folyamat nemcsak az államban, hanem a községekben is végbemegy. Nemcsak a községi üzemekre lehet és kell itt rámutatni, hanem az egész modern községi politika a szocializáció jegyében folyik. Az a gondolat, hogy a község a magánvállalatok, pl. a közúti vasutak jövedelmében részesedjék, ötven év előtt egészen idegen volt. De már nem az, éppen olyan kevésbé, mint a községi világitás, községi lakásfelügyelet, lakáspolitikai, vagy a községi erőszolgáltatás. Főleg ez az utóbbi nyújt beláthatatlanul merész perspektívát. Németországban néhány nagyváros már nem csak az ipart, hanem a mezőgazdaságot is ellátja elektromos energiával, ami valóságos benső kolonizációt von maga után.

Ezeket az eredményeket – ismételjük, – lehet keveselni, de nem lehet lekicsinyelni. Ezért látjuk, hogy Franciaországban a forradalmi elmélet nem egy theoretikus csalódásról számol be és pályafutása alkonyán a német példát állítja oda követendőnek.

A mostani választások tehát a német szociáldemokráciára nézve nem jelentenek sem irányváltást, sem új politikát. Az az idő, amikor – a porosz képviselőház volt elnökének egykori nyilatkozata szerint – a szociáldemokraták nem lehetnek a törvényhozás alanyai, csak a törvényhozás tárgyai, elmúlt. Az új választások eredményeképpen, legnagyobb német párt, a szociáldemokrata párt, folytatni fogja fejlődésének eddigi útját: a forradalmi puccsizmus politikája helyett a társadalom és az állam szociális kiépítésének politikáját, az alkotó szociálpolitikát.